

פ ר ט י כ ל מס. 3/ג

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ב' בשבת חשי"א - 9.1.51

חברי הועדה הנוכחים: נ. ניר - היו"ר
ע. אסף
מ. בן-עמי
ד. בר-רב-האי
ז. ורהפטיג
ע. ז'בוטינסקי
ש. כ"ץ
ע. מימון
י. קלצנוב
ח. רובין
א. תבורי.

מוזמנים: ח. כהן - היועץ המשפטי

ה' דיקשטיין.

הישיבה נפתחה בשעה 11.10.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר נ. ניר:

חוק ביטול עונש המוות.

היו"ר נ. ניר:
קבלנו מארגוני הנשים מספר אקסמפלרים של
העתון "האשה במדינה" והם מפנים את תשומת
לבנו למאמר הנמצא בעתון זה, בענין ביטול עונש המוות. אני מוסר זאת לחברי
הועדה.

הזמנו לישיבתנו היום את ד"ר דיקשטיין

ועו"ד הניגמן, שני חברים שהשתתפו בוועדה מטעם משרד המשפטים בענין זה.
אני מודה לד"ר דיקשטיין שהופיע לפי הזמנתנו. לפי הנוהג שלנו, אנחנו
שומעים תחילה סקירה קצרה מפי העד, ולאחר זאת, חברי הועדה שואלים את
שאלותיהם.

אני סבור כי יש לצמצם במידה מאכסימלית

ד"ר דיקשטיין:

את השימוש בעונש המוות, אבל אין להוציאו

מספר החוקים. בהצעה זאת אני מסתמך על הנוהג שהיה לנו בתקופת הסנהדרין,

ד"ר דיקשטיין:

בימי הבית השני. נאמר כי הסנהדרין ההורגת אחת לשבע שנים נקראה "תבלניה", ויש גירסא שניה - "קטלניה". אני מסתמך על מאמרי ב"הפרקליט" שהופיע בתוברת יוני 1950. אני תושב כי מתוך הדברים שנאמרו במשנה, הפסוק הזה התאים למציאות בתקופת החשמונאים. משפט מות היה אז כל כך נדיר, שהוא קרה אחת לשבע שנים. יש גירסא שניה: אחת לשבעים שנה, אבל אני חושב כי זוהי הגזמה שאיננה מתאימה למציאות. במשנה יש עוד הרבה דברים מוגזמים. יחד עם זאת, באותה משנה ישנם חוקים המטילים משפט מות על שלושים עבירות. כלומר: בספר החוקים היו שלושים עבירות שעליהן אפשר היה להטיל עונש מות, ובכל זאת, ע"י אמצעים משפטיים מסויימים, הגיעו לכך שהשימוש בעונש זה למעשה, היה נדיר.

בארצות אירופה הקונטיננטאלית, בתקופה

השקטה שבין 1870 ו-1914, איאחיאקא שקטה מבחינת מהפכות ומלחמות, היה קיים עונש מות ברוב ארצות. ע"י אמצעים משפטיים שונים הגיעו לכך שביצוע עונש המות היה נדיר מאוד. אם נקה בחשבון את האוכלוסיה שהיתה בצרפת באותה תקופה ואת האוכלוסיה שהיתה במדינת ישראל בימי החשמונאים, אני חושב כי המספרים היחסיים של ביצוע משפטי מות, לא היו כה רחוקים זה מזה.

לכן אני חושב כי צריך להיות בחוק עונש

מות, אבל יש להבטיח כי הוא יהיה נדיר מאוד, וישנם אמצעים שונים להבטיח זאת. אפשר להבטיח זאת בניסוח החוק. אפשר לקבוע כי עונש מות יוטל רק במקרה של רצח בכוונה החילה ומנימוק רע, מפני שיש שרוצחים במחשבה החילה, אבל לא מנימוק רע. לפעמים אדם הורג מישהו כדי להצילו מעינזיים. אצל הערבים, למשל, יש מנהג של גאולת דם. במקרים אלה החוצה חושב כי הוא ממלא תובה. כמובן, אין לדבר במקרים אלה על סליחה מעונש. צריך להיות עונש חמור מאוד. אבל עונש המות צריך להיות רק במקרה של נימוק רע ובמחשבה החילה.

כדי להקטין את מספר המקרים בהם יוטל

עונש המוות, אני מציע שהוא יוטל ע"י טריבונאל של 23 איש, כמו הסנהדרין. בין 23 אלה יכולים להיות חמישה שופטים מקצועיים ו-18 נציגי ציבור הנבחרים למטרה זו מתוך רשימות שתוצענה ע"י הכנסת או ע"י

ועדה החוקה, חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המוות.

רל.

ד"ר דיקשטיין:

המוסדות המוניציפאליים. אני חושב כי גם הפנהדרין בשעתה היתה מורכבת מחלק של קטן של שופטים מקצועיים וחלק גדול של נציגי ציבור. אם כל משפט שיש בו אפשרות של פסק-דין מוות, יעבור דרך שתי אינסטנציות - בי"ד רגיל וטרִיבונאל בעל אופי ציבורי - אני חושב כי יש בכך הבטחה מסויימת. לפי הצעתי, האינסטנציה הראשונה תהיה בית-המשפט המחוזי, /בית-המשפט לפשעים חמורים, אשר ישמש כאילו שופט-חוקר לגבי בית-המשפט הציבורי. אם בית-משפט זה ימצא כי יש מקום להוצאת פסק-דין מוות, הוא ימסור את ההחלטה על כך לבי"ד בן 23 איש. ע"י כך תהיה לנו גרנטיה כפולה: מצד אחד יצטרך כל משפט לעבור דרך בית-משפט של שלושה שופטים מנוסים אשר ידונו על העניינים כבעלי-נפיון; מצד שני תהיה בדיקה ע"י חבר שופטים שידונו על העניין מבחינה ציבורית. אם יהיה מקרה אשר יקבל את אישור שתי האינסטנציות להוצאת פסק-דין מוות, יהיה משפט מוח. אינני חושב שצריך לבטל לגמרי את פסק-דין המוח, אלא רק לצמצמו. גם הצעת-החוק של הממשלה אינה מבטלת לגמרי את עונש המוות, והיא מוציאה מכלל ביטול זה מקרים של בגידה בשעת חירום. הכנסת, אף היא אשרה פסק-דין מוח בשני חוקים - חוק להענשת הפושעים הנאצים ועוד חוק. לפי הצעתי, אני חושב כי משפטי-מוות יהיו דבר נדיר. אבל עצם העובדה שבספר החוקים יהיה סעיף המאפשר הטלת פסק-דין מוח במקרים מסויימים, יש לו השפעה.

מ. בן-עמי: אני מבין כי הבסיס להשקפתך ביחס לקיומו של עונש המוות, ולו במידה מצומצמת, הוא המשפט העברי הקדום המופיע גם במקומות שונים בחורה וגם במערכת פנהדרין.

ד"ר דיקשטיין: אי-אפשר להגיד כי זה הוא הבסיס היחיד. כבר אמרתי כי אני חושב שבתקופה השקטה באירופה, ב-1914-1970, היה מצב דומה.

מ. בן-עמי: אילו לא מצאת את הפסוקים האלה במשפט העברי, האם גם אז היחה דעתך כזאת, או שיש לך קשר כזה אל הדברים האלה, המתייב אותך ללכת בעקבותם?

רל.

ועדה החוקה, חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המות.

ד"ר דיקשטיין:
יתכן שהשקפתי זאת נולדה על יסוד התומר
אשר במשפט העברי. אבל יש לי גם נסיון
מעשי בשטח זה, ואף עיינתי רבות במה שנעשה במשפטי-מות באירופה ובמקומות
אחרים. כל הדברים האלה חזקו את דעתי כי השקפתי נכונה.

מ. בן-עמי:
האם אדוני מבקש להשאיר את עונש המות
רק למקרה אחד ויחיד: רצח בדם קר מתוך
נימוק רע, בהנאי שהסעיפים המטילים מוח על רצח בנסיבות אחרות - יימחקו?
ד"ר דיקשטיין:
השתמשהי בכוונה במונח "במחשבה תחילה",
כי זה כולל יותר מאשר "בכוונה תחילה". אני
מתכוון למקרים שהרצח היה מתושב.

מ. בן-עמי:
אם לא יהיה רצון להרכיב בתי-דין כפי
שאדוני מציע, האם הרכב זה הוא אחד התנאים
הקובעים את השקפתך ביחס לעונש המות, או שאין השקפתך תלויה בהרכב זה
של ביה"ה-הדין? האם שני הדברים האלה קשורים אחד בשני במידה כזאת שאם
נופל אחד - יפול גם השני?

ד"ר דיקשטיין:
אינני עומד דוקא על המספר 23. כיום מוצא
פסק-דין מוות ע"י שלושה שופטים, מבלי
שיהיה חבר מושבעים. אני חושב שאין זה בסדר. יכול להיות גם הרכב של
שבעה שופטים, או הרכב אחר. אבל אם משאירים בחוק אפשרות של הטלת פסק-
דין מוח, לא הייתי רוצה כי יהיה זה תלוי בהחלטה ברוב, של בי"ד המורכב
משלושה שופטים.

מ. בן-עמי:
מה הוא ההרכב המינימלי שבשבילך הוא תנאי
לקיום עונש המוות במקרים שציינת?

ד"ר דיקשטיין:
שבעה.

מ. בן-עמי:
האם לפי הצעתך מתבטלת האינסטנציה של שופט-
חוקר?

ד"ר דיקשטיין:
לא. תהיינה שלוש דרגות.

מ. בן-עמי:
כלומר, הדרגה השלישית לא תהיה דרגת ערעור
אלא דרגת בירור חובה?

ועדת החוקה, חוק ומשפט
9.1.58
חוק ביטול עונש המות.

רל.

ד"ר דיקשטיין

אם בית-המשפט סמחוזי, בהרכב של שלושה שופטים, מוצא כי אין מקום למשפט מות, המשפט נגמר באינסטנציה זאת. אך אם ימצא בית-המשפט המחוזי כי יש מקום להטיל פסק-דין מות, אזי יועבר הדיון לטירובונאל שהצעתה. אם יהיו 23 איש בדיון כזה, - ואני מקוה שיהיו ביניהם שופטי בית-הדין העליון - אני חושב שזה מספיק ואין צורך בדרגה ערעור.

להטיל עונש מות

האם אדוני מציע להייב את בי"הד/ ברגע

מ. בן-עמי:

שהוא מגיע למסקנה כי האדם רצה בנפיו מות מסויימת שבהן מציע אדוני לקבוע פסק-דין מות/ או שהוא מציע לאפשר לבית-הדין שיקול-דעת?

בתוק הקיים יש סעיף האומר שאם אדם עבר

ד"ר דיקשטיין:

עבירה בחנאים מסויימים, חייב בית-המשפט להוציא נגדו פסק-דין מות, ואין לו מוצא אחר. דבר כזה, על כל פנים, צריך לבטל.

עלי להעיר: הוזמנתי לכאן במידה מסויימת

בתור חבר הועדה שעסקה בענין זה. אותה ועדה חשבה כי צריך היה להזמין מומחים באמצעותה או בידיעתה. אבל בשאלה זו - האם יכולה להיות חובה על בית-המשפט לפסק עונש מות בנפיו מות - לא היה איחוד דעות בוועדה.

השאלה העיקרית היא האם ביטול עונש המוות

ש. כ"ץ:

ימעיס/ או ירבה את מספר מקרי-הרצח. האם המסקנה אליה הגיע ד"ר דיקשטיין, היא מחוץ הנחה שקיום עונש המוות בכל זאת יקטין את מספר המקרים?

כל החומר הפטטיסטי שהיה בפני וגם בפניכם,

ד"ר דיקשטיין:

ביחס לשאלה איך ישפיע בטול עונש המות על מספר מקרי-הרצח, הוא לדעתי בלתי משכנע. על כן, אינני יכול להביע דעה על כך. מה שנוגע להשפעה הפסיכולוגית על אלה העומדים לבצע רצח, גם בענין זה ישנן דעות שונות. יש האומרים כי דוקא קיום משפט מות אינו מפחיד, ודוקא קיומו וביצועו עשויים להביא לריבוי מקרי-הרצח. אינני מקבל עלי לקבוע דעה ברורה בענין זה. קשה להגיד איך משפיע עונש המוות. ידוע

ד"ר דיקשטיין:

כי פסקי-דין מוות רבים, משפיעים לפעמים לרעה על הרוצחים. על כל פנים, לפי הצעתי, מקרים כאלה יהיו נדירים מאוד, ואז לא ישפיעו לרעה. בכל זאת, קיום מוסד של חליץ ואפשרות של ביצוע פסק-דין מות, תפחיד כמה וכמה בעלי אופי חלש. השאלה אם אדם עושה חשבון מדויק מה יהיה ^{12,18} שבוע, לפני שהוא מבצע את הרצח, מוטלת עדין בפסק. יש אנשים, שהסיכון אפילו מעורר אותם לבצע את הפשע. זוהי שאלה של אופי. אינני יכול להגיד באופן ברור איך זה ישפיע.

ש. כ"ץ:

ד"ר דיקשטיין כלל במקרים הנדירים האלה, רצח במחשבה תחילה מנימוק רע. אני רואה את הבעיה בהגדרת "נימוק רע". השופט יחקשה אם ינתן לו חופש להמליט מה הוא נימוק רע ומה איננו נימוק רע. השופט רוצה כי יהיה ברור ומוגדר בחוק, באיזה מקרה הוא חייב להטיל עונש מות ובאיזה מקרה אינו חייב לעשות זאת.

ד"ר דיקשטיין:

לדעתי, עלינו לקבוע כי במקרה שאדם רצח במחשבה תחילה, מוסמך בית-המשפט לפי שיקול דעתו, להטיל או לא להטיל עונש מות. לדעתי, ניסוח כזה יהיה הנכון ביותר. אבל אפשר למצוא גם ניסוח אחר. אולי אפשר לאמר: "מבלי שתהיה הצדקה החלויה בהשקפת המבצע עצמו", כי יש אדם הרוצח מפני שהוא רואה זאת כמוצדק, אך החוק אינו רואה זאת כמוצדק. למשל, יש מקרים שאדם הורג מישהו כדי להקטין את יסוריו, כי אדם זה צריך ביק-כך למות. הנימוק הזה לא הוכר ע"י בית-המשפט כנימוק מספיק. אדם כזה נחשב לרוצח. דוגמה שניה היא נקמת הדם הנהוגה אצל הערבים. במקרה כזה אדם רואה את עצמו חייב לבצע רצח כדי להציל את כבוד המשפחה וכדי לעקיים מנהג מקודש בעיניו. גם זה, לדעתי, גורם לא לבצע פסק-דין מות לגביו. אני חושב שבית-המשפט יבין אם נכתוב "שיקול דעת", אבל אפשר למצוא לכך נוסחה יותר מתאימה.

ע. ז'בוטינסקי:

ביחס לנימוק רע, רשמתי לי ארבע קטגוריות של מקרים, והייתי רוצה לשמוע את דעתו על המקרים האלה. הראשון: גאולת דם. אני חוזר ומעלה את השאלה הזאת מפני ששמענו פה דעה מנוגדת, לפיה דוקא במקרים של גאולת-

ועדת החוקה | חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המות.

רל.

ע. ז'בוטינסקי:

דם, הוצאתו להורג של הרוצח עשויה לשמש גורם להקטנת מקרי רצח על רקע זה. מקרה שני: רצח של אנרכיסט; מקרי שלישי: רצח במקרה של טירוריסם פוליטי; מקרי רביעי: רצח במקרה של קנאות דתית. האם במקרים אלה חושב אדוני כי צריך להתחשב ברוצחים כרוצחים מנימוק רע?

ד"ר דיקשטיין: אני חושב כי לא נוכל לנחש איך ישפיע פסק-

דין מוות על מספר העבירות, ואינני יוצא מנקודה זאת. הדבר הלוי באופיו של העברין. יש רוצחים שדוקא אם הסיכון יותר גדול, הם הולכים לקראתו. בכל אופן, לא יצאתי מנקודת-השקפה זאת.

יש דעה שאין להטיל עונש מוות מפני שהחברה אינה רשאית להרוג אדם, כדי להקטין את השוק השחור, למשל. השאלה איננה מה מידת התועלת שיש לחברה מכך, אלא האם האדם שרצח ראוי לעונש זה. אם יש מקרה שאדם נמצא תחת מסורת השולטת בנפשו והוא נחונ תחת לחץ החברה בה הוא נמצא, לדעתי אסור להוציא נגדו משפט מוות, גם אם הוצאת פסק-דין מות עשויה להקטין את מספר מקרי הרצח.

הוא הדין ביחס ליחר שלושה המקרים. בין

אם האדם הוא אנרכיסט, טירוריסט פוליטי או קנאי דתי, בכל המקרים האלה הוא הרג מנימוקים שהם באופן סובייקטיבי, לדעתי, נימוקים עליונים. יתכן שקיום עונש מוות היה מקטין את מספר הפשעים מסוג זה. אבל לדעתי, אם אדם רוצח מנימוקים שהם בעיניו אידיאליים, אין אנחנו צריכים לסלוח לו על העבירה | אבל אפשר להתליף את פאפריגהעמלש לעונש המוות, לא כפי שז"ל.

ד. בר-רב-האי: כשאני מקבל את נטית אדוני, לצמצם את

מספר המקרים של סטלה פסק-דין מוות אך

לא למחוק את העונש הזה מספר החוקים - נטיוה שהן משותפות גם לי -

האם יסכים אדוני אחי כי התנאי הראשון להשגת המשפט המטרה הזאת הוא

שינוי סעיף 214 בחוק הפלילי שלנו? (ד"ר דיקשטיין: כן.) האם אדוני

מתאר לו כי בטריבונל שהוא מציע תהיה החלטה ברוב דעות? (ד"ר דיקשטיין:

ודאי.) אמנם, לפי המסורה צריך שיהיה רוב לא של קול אחד אלא של שני

קולות לפחות, אבל אין זה חשוב.

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המות.

ד. בר-רב-האי: אדוני הציג כאלטרנטיבה הרכב בי"ד של שבעה. האם גם במקרה זה הוא בעד החלטה ברוב דעות? והאם גם במקרה זה הוא עומד על כך שלא יהיו שבעה שופטים מקצועיים אלא חלק שופטים מקצועיים וחלק - אנשי ציבור?

ד"ר דיקשטיין: הצעת ההרכב של שבעה אינה נראית לי כלל.

אני חושב כי המדינה רשאית להוציא את אכספים ולדרוש את ^{הטירה} ~~המנדט~~ מ-23 איש, כדי להוציא פסק-דין מוח. בין 23 אלה צריכים להיות, לדעתי, חמישה שופטים מקצועיים ו-18 אנשי ציבור. שאלו אותי על אלטרנטיבה מינימלית, ואז אמרתי: שבעה. אינני חושב שבבי"ד של שבעה יכולים להיות נציגי ציבור. בכל אופן, שבעה, זה כבר יותר טוב משלשה. אני רוצה להזכיר כי גם לפי חוקי המנדט ישבו בענין זה ארבעה שופטים. לדעתי, שבעה זהו המינימום. חשוב כי בענין זה ישמעו דעות רבות. אם בין 23 יהיה רק אחד נגד הטלה פסק-דין מוח, הוא יעורר את מחשבות השופטים לבעיות המביאות אותו למחשבה זאת. אני מתנגד לקימוץ במספר השופטים בענין זה.

א. תבורי: ד"ר דיקשטיין הניה כאן אפשרות של ביצוע

פסק-דין מוח, אבל כפי שהבנתי, הוא מצדד במחן סמכות פקולטטיבית לשופטים. אני רוצה לשאול אותו כיצד להרץ קושיה שמקשים רבים בענין הסמכות הפקולטטיבית: האם אין בכך אשמת התחמקות פחדנית של חברה שלמה, שמטילה על פורום של 23 איש או על כל פורום אחר, להטיל את עונש המות?

ד"ר דיקשטיין השמש כאן במונח "עבודת התלין". בהצעת החוק כתוב: "יוםת הפושע ביריה".

ד"ר דיקשטיין: אני חושב שגם הממית ביריה הוא תלין. הכוונה

למבצע פסק-הדין. טענו כי אם נשאר את עונש המות בחוק ויהיה צורך במי שיבצע את העונש, לא ימצא בכל עם ישראל אחד אשר ירצה לקבל עליו את העבודה הזאת. אני באמת חושב כי אין להטיל את התפקיד הזה על אדם אחד. לדעתי, הביצוע צריך להיות בידי כיתת-יורים בח 20 איש, כדי שלא ידעו מי מהם הרג. אי-אפשר להטיל על אדם אחד אתריות כה כבדה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המות.

רל.

ד"ר דיקשטיין: בנוגע להטלת האחריות, לא ירדתי לסוף דעתו של השואל. הרי סוף סוף אין אנחנו יכולים לעשות רפרנדום על כל משפט. אנחנו מטילים את האחריות על 23 איש. המדינה עכשיו גדולה. אפילו מדינתנו הקטנטונת, די גדולה כדי שאי-אפשר יהיה לקיים בה החלטות עם. (א. תבורי: אפשר לחייב אותם בחוק להטיל עונש מות במקרים מסוימים). לדעתי, זה אי-אפשרי. נדמה לי כי רק באנגליה קיים דבר כזה, שעל שופט יחיד או שופטים רבים, מוטלת החובה להטיל משפט מוות במקרים מסוימים, או לזכות את הנאשם. עד כמה שאני יודע, דבר כזה אינו קיים בשום ארץ אחרת פרט לאנגליה. צריך לחת לשופט איזה שיקול דעת, איזה חופש, מפני שכל העבירות הן אינדיבידואליות, וביה המשפט צריך לשקול את הדברים האינדיבידואליים. יותר הגיוני שיחליטו בעניין זה אנשים אשר רואים את הקארבן ומכירים את הפרטים הקשורים עם המקרה.

ע. מימון:

ככל שמבררים את השאלה בשכל יותר קצת קר, הדבר מכביד יותר. שמענו כי אומרים שלא יימצא חלין. מציעים שביצוע עונש המות יהיה בידי קבוצת אנשים. כלומר: להפוך קבוצת אנשים לרוצחים. האם אנחנו נחנך רוצחים לפי צו ואין זה חשוב לפי צו של מי? בשבילי יהיה זה אושר גדול אם לא יימצא חלין. אז המשפט לא יוצא לפועל. אבל שאלתי היא, האם אין אנחנו מחנכים ע"י כך עשרים רוצחים, הרוצחים במחשבה קרה? כיצד אפשר להגיד לאדם במחשבה קרה: היום עליך לרצוח? דבר זה בלבד מחייב לבטל את עונש המות. אני מאמינה כי משפט מות אינו מתנך את האדם, לא לפני ולא אחרי המעשה.

ד"ר דיקשטיין:

לא אמרתי כי דעתי היא תורה מסיני שאין להתנגד לה. יחכן שגם אני הייתי פעם נגד עונש מות. אבל השאלה איננה בביצוע פסק הדין. אינני חושב שאנחנו מחנכים עשרים רוצחים. יחכן שאנחנו מחנכים עשרים אנשים למשמעת. ידוע כי כל זמן שיש לנו מלחמות, החיילים מוכרחים לשמוע לפקודה וצריכים להיות מוכנים להרוג. כך שהשאלה אינה כל כך תמורה. אמנם אני מסכים כי פסק-דין מות צריכים להנתן במספר קטן ככל האפשר. אבל לדעתי ביטול עונש זה לא יהיה צודק, ועלינו להביא בחשבון גם את הסביבה.

היו"ר נ. ניר:

אנחנו מודים לד"ר דיקשטיין.

היו"ר נ. ניר:

הזמנו גם את העו"ד הניגמן, מכיון שהוא
עדין לא בא, נדון על שאלה שנשארה פתוחה
בישיבה הקודמת. חבר הכנסת ז'בוטינסקי הציע בזמנו לדון על הזמנת
מישחו שנדון למות ופסק-דינו לא בוצע. לא החלטנו בענין זה, בעת שהחלטנו
באופן כללי, על העדים שנזמין.

ע. ז'בוטינסקי:

באופן קונקרטי נציע להזמין את מר שמחון,
אחד ממפקדי אצ"ל שנדון למות. אני מעונין
לשכנע את הועד כי פסק-דין מוות כלפי טרורספט מאיזה סוג שיהיה, אינו
דבר יעיל אלא להיפך; הוא דבר המסכן את החברה מפני שהוא דוחף איגודים
פוליטיים העוסקים בדברים כאלה, לאקסטרמיזם גדול מאוד. לשם כך, לדעתי,
יהיה זה מועיל לשמוע עדות של אדם שעבר את הכור הזה. הייתי מבקש מהועדה
להסכים לשמוע את העד הזה. אין זה מחייב למסקנות. אמנם, אם יש מיעוט
בוועדה המבקש לשמוע עדות של קטגוריה מסוימת בשאלה זאת, חובת הועדה
להסכים לכך, לדעתי.

מ. בן-עמי:

חבר הכנסת ז'בוטינסקי צמצם את הצעתו
ביחס להזמנת עדים שנידונו למות, רק לגבי
סוג אחד: טירוריסטים. זה רק סוג אחד מהקולקציה של רוצחים. אני מעונין
יותר ברוצחים רגילים. ישנם רוצחים שונים: גאאלי דם, רוצחים מטעמי-בצע,
מטעמי האוה, קצ נקמה, ויש גם מטעמים פוליטיים אידיאולוגיים. עלינו
למיין את סוגי הרוצחים ולאזמין לפחות עד אחד מכל סוג. השאלה היא
במה עדיף רוצח מסוג זה שהציע חבר הכנסת ז'בוטינסקי, על רוצח מסוג אחר.
אינני חושב כי אנחנו צריכים לשמוע את
הרוצחים עצמם; הם לא יחדשו לנו כלום. (י. קליבנוב: הרי האיש הזה לא רצח;
הוא נדון למות).

אני מציע: או שנשמע סריה שלמה של כל מיני

רוצחים שנדונו למות, או שלא נשמע אף אחד מהם. מכל מקום, לחלוש עלה אחד
מענף שלם, אין בכך משום תבונה.

לדאבוני, טענת מר בן-עמי אינה מכוונת לענין.
אין אנו דנים כאן ברוצחים, אלא בעונש המות.

ש. כ"ץ:

ועדת החוקה, חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המות.

ר.ל.

ש. כ"ץ:

המקרה שנידון הוא מקרה של אדם שנידון למות לא על רצח אלא לפי תקנות ההגנה. הוא הגיע כמעט עד הגרדום, אך קבל חנינה ברגע האחרון. השאלה היא דוקא שאלה פסיכולוגית. אדם זה עבר את כל השלבים, ובכל זאת יצא חי. אילו היו לנו עוד אנשים אשר עמדו בצל הגרדום ובכל זאת נקונו - ואין זה חשוב לי מה הרקע למצבם זה - הייתי מציע לשמוע גם אותם. אפשר לומר כי סוג זה של נידונים למות מטעמים פוליטיים, הוא סוג מיוחד ושונה מיתר הסוגים. אך דוקא משום כך כדאי לשמוע אדם כזה שלעול/ם לא נחשוד כי הוא רע מטבעו או שרצח בגלל תאוות רצח, קנאה אישית וכו'.

דעתו צלולה יותר מאשר זו של אדם אשר התגברו עליו רפשות שליליים. אם אנחנו דנים בצד הפסיכולוגי - ואנחנו דנים בו - חשוב לנו לדעת מה/ היא השפעת משפט המות על מחשבתו של האדם. יש לנו מקרה של אדם אשר יכול היה לחשוב על זאת ואולי גם להתחרט על מעשיו בגלל העונש שהוטל עליו. בדרך כלל, אין בידינו נתונים רבים לדון אם עונש המות משיע או אינו משיע על מי שעומד לבצע פשע מסוים. אבל דוקא במקרה זה אפשר היה לדון על זאת. אינני יודע באיזו מידה יכול האיש שהוצע כאן להיות אוביקטיבי, אבל במידה שאני מכיר אותו, אני חושב שהוא יכול להיות אוביקטיבי.

לכן, אינני רואה סיבה לדחות את ההצעה

לשמוע את העד הזה, מפני שזוהי עדות מיוחדת במינה.

ד. בר-רב-האי: יש לי רחשם כי מציעי ההצעה הזאת מחטיאים

את המטרה. כדי לברר איך משפיע עונש המות

על הנידונים למות, צריך היה לשאול לא את אלה שנקונו, אלא את אלה שפסק

דינם בוצע. מכיון שזה לא ניתן לנו, ברור שכל איש אשר עובר עליו

יעזוע כזה תפרספקטיבה כזאת, במחקר מסוים, יראה זאת בזוהר מסוים. אין

אנחנו יושבים פה כדי לדון על הרגשותיו של האיש הנידון למות. אנו

דנים על זאת מנקודת השקפה של תועלת החברה. אלה הרוצים להשאיר בספר

החוקים שלנו אפשרות של הטלת עונש מות, מתכוונם פחות מכל לקטגוריה

הזאת שעליה אתם מדברים. הכונה היא להשאיר בידי המדינה אפשרות של

איום בעונש מות נגד רוצחים לא מנימוקים איריאליסטים. הכוונה היא

לרצח במובן הפשוט של המלה, רצח פלילי. יש אפשרות שנהיו לנו רוצחים

מעבר לגבול, מסחננים. הקטגוריה שאותה אתם מציעים לשמוע, לא מוסיפה

לנו כלום. מחוך כך הייתי מבקש מכם להסתלק מהצעחכם.

רל/אש

ועדת החוקה, חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המות.

א. חברי:

חברי הועדה כ"ץ וז'בוטינסקי אשר הציעו לשמוע עדות מסוימת, התכוונו לכך שלאחר שמיעת העדות הזאת תהיה ברורה לנו הפוגיה של רצח פוליטי. נוסף לכך, התכוונו ללמוד פסיכולוגי של הבעיה.

מה שנוגע לכוונה הראשונה שבשמיעה עדות זאת, אני רוצה לשאול את המציעים: נניח שהעד הזה הוא אמן בחסד עליון ויוכל לספר כל מה שעבר עליו. ספורו יזעזע אותנו, אבל במה הוא יכול להשפיע על שיקולה של הועדה או של הכנסת בשאלה קרדינלית כזאת: האם המדינה רשאית או אינה רשאית להתגונן בפני טרוריסטים כאלה? זה לא ישפיע בכלום! ספור עדותו של האיש הזה יוכל לזעזע אותי עד היסוד, אבל יחד עם זאת, שיקול הדעת, המצפון וההכרה מביאים למסקנה כי אם יש רשות לקבוצה קטנה להוציא לפועל רצח פוליטי מטעמים אידיאליים שלה, יש רשות למדינה שלמה ולעם שלם להתגונן בפני קבוצה זאת, ולענות על רצח - ברצח. לכן, מבחינה זאת לא חשפיע העדות המוצעת לא לכאן ולא לכאן.

ביחס לצד הפסיכולוגי. אמרתי: יתכן כי

האיש אמן בחסד עליון ויעשיר את המטען שלנו בבשטח זה. אבל אם זוהי המטרה, לשם מה אנו זקוקים לעד זה דוקא? אני מיעץ לחברי הועדה לקרוא ברוסיה או בחרגום את כתבי דטוויבסקי ואנדרייב בהם יש תאור אומנותי מאד על חוריוחיו של הנידון למתה. יתכן שמבחינה זאת העדות המוצעת לא תגרע, אבל היא גם לא תוסיף.

אני מתנגד להצעה זאת, מפני שאני חושב

כי היא מיותרת!

אני מבין מדוע הציעו את הצעתם חברי הכנסת

היו"ר נ. ניר:

כ"ץ וז'בוטינסקי. אין זו שאלה של נידון

למות או של מי שלא נידון למוות. עד כמה שאני מבין, השאלה עומדת בצורה כזאת: עד כמה האפשרות לקבל פסק דין מות עשויה להשפיע על אדם שעומד לבצע מעשה מסויים. תפלתו לי אם אופיע בפניכם במקצת כעד. היה זמן שאף אני הייתי שייך לקבוצה שעשתה מעשים טרוריסטיים, ולו תפסו אותי, היו חולים אותי על כך. הרעיון היחיד שהיה במוחנו, הייתה האמונה שלא יתפסו אותנו. אני לא חשבתי על יוחר מזה. לא חשבתי אם ידונו אותי למוות או לא למוות.

רל/אש

ועדה החוקה, חוק ומשפט
9.1.51
חוק ביטול עונש המות.

היו"ר נ. ניר:

אני זוכר מה שחשבתי אז ואני יודע גם מה חשבו אחרים. היינו עשרים וארבעה איש. עשינו מעשה שנגמר ברצת של איש, והדבר עלה בידינו. אני זוכר מה חשבנו אז. אני חושב שמלבדי יושבים פה עוד אנשים שעשו מעשים כאלה, אשר לא נתפסו היו נידונים למות. לשם מה אני צריך לשמוע זאת דוקא ממי שנידון למות? אני חושב שעדותו לא חוסיף לנו, לא רק מפני שהוא מוגבל מאד. אני חושב כי הרבה יתחר חשב לנו, אילו יכולנו, לשמוע אדם שרצח, מדוע לא חשש לרצוח. אני כעורך דין יודע כי במקרים כאלה חושבים תמיד שהענין יעבור מבלי לעשייחפסו.

אינני יכול להתנגד עקרונית להצעה לשמעה

עד, אבל אינני רואה בכך כל תועלת.

אינני מצביע את הצעת ז' בוטניסקי-כ"ץ

בעד ונגד, אלא כשיקול, האם חברי הועדה חושבים שעדות כזאת עשויה להביא לנו תועלת.

ה צ ב ע ה

- בעד השיקול שהעדות המוצעת ע"י א"ה ז' בוטניסקי-כ"ץ
תביא לוועדה תועלת - .3
נגד השיקול הנ"ל - .6

הצעת ז' בוטניסקי-כ"ץ לא נתקבלה.

אני מצטער על שהעורך דין הניגמן לא בא.

אני חושב כי לא נזמין אותו שנית.

